

DIRECT FOREIGN INVESTMENT: CURRENT REALITIES AND TRENDS IN UKRAINE

Dermanska L. V.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
of the Department of Fundamental and Specialized Disciplines
Chortkiv Education and Research Institute of Entrepreneurship and
Business of Ternopil National Economic University*

ПРЯМЕ ІНОЗЕМНЕ ІНВЕСТУВАННЯ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ТЕНДЕНЦІЇ В УКРАЇНІ

Дерманська Л. В.

*кандидат економічних наук, доцент
кафедри фундаментальних та спеціальних дисциплін
Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу
Тернопільського національного економічного університету*

Abstract. The analysis of dynamics of volumes of direct foreign investments into our state is carried out and the share of foreign investors in direct foreign investments in Ukraine is investigated. The important normative and economic directions concerning simplification and improvement of investment attractiveness of Ukraine are revealed. The advantages and disadvantages of direct investment are determined. The negative factors of influence on the economy of Ukraine according to the World Economic Forum are highlighted.

Анотація. Досліджено стан та визначено тенденцій прямого іноземного інвестування в Україну, виділено переваги і недоліки впливу прямих іноземних інвестицій на економіку, проаналізовано основні проблеми щодо залучення іноземних інвестицій. Розкрито вагомі

нормативно-економічні напрями щодо спрощення і покращення інвестиційної привабливості України.

Keywords: прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, економіка, ефективність.

Ключові слова: прями іноземні інвестиції, інвестиційна привабливість, конкурентоспроможність, економіка, ефективність.

Постановка проблеми. В процесі постійних трансформаційних змін відбуваються в соціально-економічному житті кожної країни виникають диспропорції розвитку регіонів за ресурсним, природним, трудовим потенціалом, що у свою чергу, породжує різні рівні інвестиційної привабливості для ведення бізнесу як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Вагоме значення у розвитку підприємства, регіону чи держави посідають прями іноземні інвестиції, однак зростання бар'єрів правового, політичного, економічного, соціального та фінансового характеру обернено пропорційно впливають на обсяги їх залучення і в Україну.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню питань, що стосуються регулювання прямих іноземних інвестицій, їх впливу на розвиток економіки присвячені праці В. Буткевича, В. Будкіна, О. Білоруса, В.Гейця, О. Гаврилюка, Б. Губського, М. Дудченка, Г.Козаченка, Д.Лук'яненка, І. Лукінова, В. Новицького, А. Поручника, А.Румянцева, О.Рогача, А. Філіпенка, В. Шечука та інших.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження стану та визначення тенденцій прямого іноземного інвестування в Україну, виділення переваг і недоліків впливу прямих іноземних інвестицій на економіку, аналіз основних проблем щодо залучення іноземних інвестицій.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі глобалізації світового господарства поглиблюється процес взаємозалежності національних економік. Завдяки таким процесам актуалізується потреба забезпечення стабільного розвитку держави у глобалізованій системі руху

інвестицій. Характер впливу прямих іноземних інвестицій залежить від структури їх залучення. В ході аналізу було виявлено, що інвестиції, які надходять в Україну є псевдоефективними через те, що залучаються у високоприбуткові галузі економіки, однак не сприяють зміцненню конкурентних позицій країни на світових ринках та не допомагають покращенню економічних параметрів розвитку держави. Таким чином, можемо припустити, що псевдоефективні інвестиції створюють загрози у довгостроковій перспективі для економічного розвитку. Очікуваний позитивний вплив на соціально-економічні показники відсутній, а для окремих параметрів набуває негативного впливу.

Щоб в певній мірі проаналізувати тенденції щодо іноземних інвестицій, визначимо реалії сьогодення. Перш за все доцільно розглянути динаміку обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну за 2013-2016рр. (рис. 1).

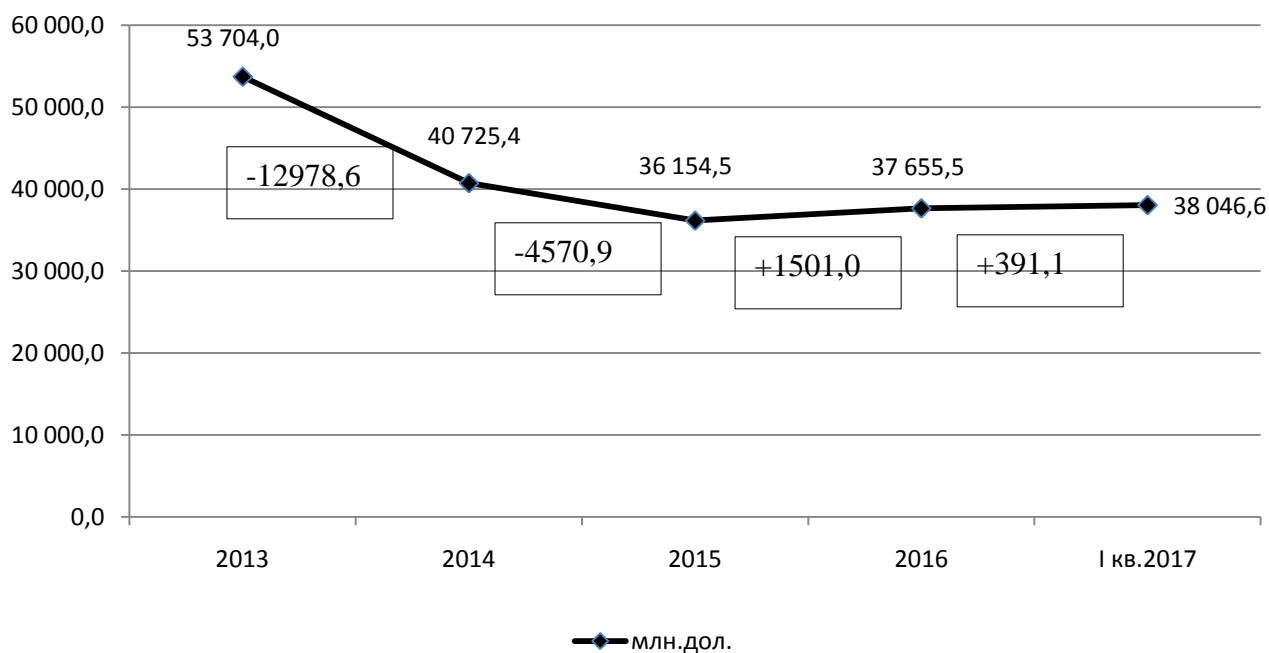

Рис. 1. Динаміка обсягу прямих іноземних інвестицій в Україну за 2013-2016рр.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Беручи до увагу динаміку обсягів прямих іноземних інвестицій в Україну за останні роки, то у 2014 р. порівняно з 2013 р. їх величина зменшилася на 12978,6 млн.дол. США. Немаловажну роль щодо появи такої

тенденції відіграла воєнно-політична ситуація на сході держави, що прямо підірвало інвестиційну привабливість країни. Така ситуація і прослідковується і у 2015р. щодо 2014р., однак не такими темпами – скорочення відбулося на 4570,9 млн.дол. США. З іншої сторони, певні законодавчі та економічні заходи уряду щодо стимулювання іноземного інвестування змінили негативні тенденції і тому у 2016р. зростання прямих іноземних інвестицій відбулося на 1501,0 млн.дол. США. Слід відмітити, що станом на квітень 2017р. даний показник становить 38046,6 млн.дол. США. Така динаміка у 2016 р. забезпечена за рахунок наступних держав (рис.2):

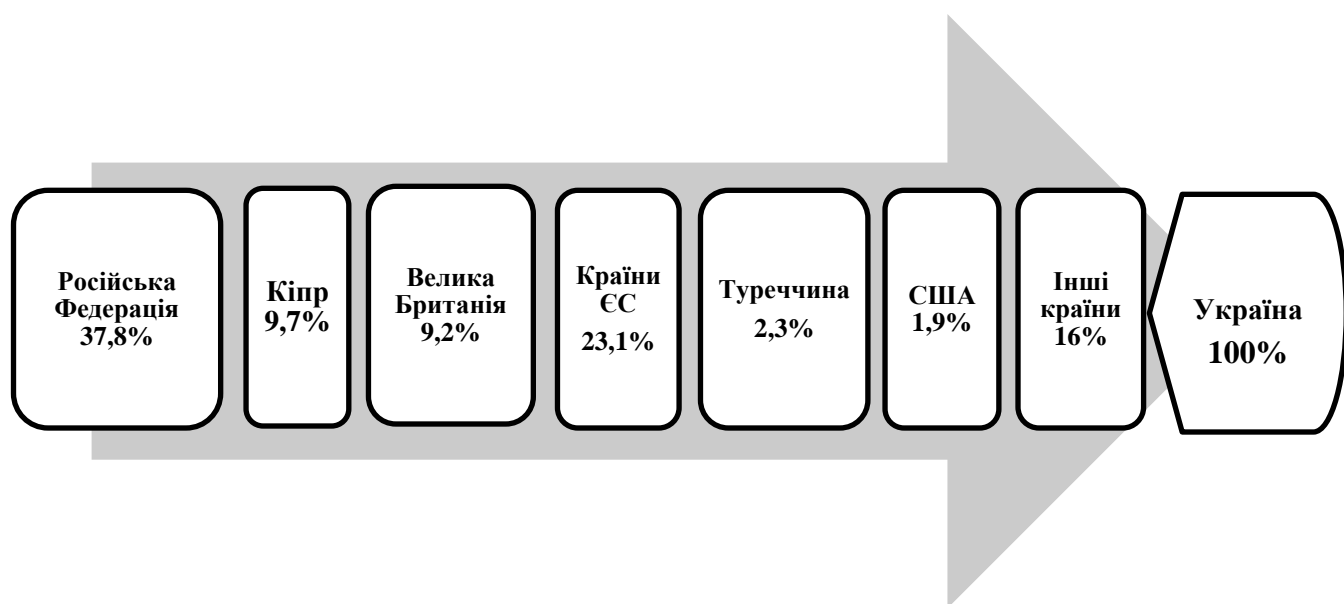

Рис. 2. Країни-інвестори прямих іноземні інвестиції в Україну за 2016р.

Джерело: розроблено автором на основі [6]

Впродовж 2016 р. зростання обсягів прямих іноземних інвестицій забезпечили Російська Федерація, країни ЄС, кіпр, Велика Британія, Туреччина, США та ряд інших держав. Якщо звернути увагу на розподіл прямих іноземні інвестиції за секторами економіки в Україні, то варто зауважити, що за досліджуваний 2016р., інвестиційно привабливими для нерезидентів були підприємства сільського, лісового та рибного господарства – 500,1 млн.дол. США., промисловості – 9550,2 млн.дол. США., оптової та роздрібної торгівлі – 5485,5 млн.дол. США., фінансової та страхової діяльності – 10324,4 млн.дол. США. Нажаль, в найменшій мірі

інвестування відбулося в освіту – 24,1млн.дол. США. та заклади охорони здоров'я та надання соціальної допомоги – 45,7 млн.дол. США.[6]

Аналізуючи сучасний стан прямого іноземного інвестування в Україні, доцільно акцентувати увагу на переваги і недоліки залучених іноземних інвестицій на економіку (рис. 3):

Рис. 3. Переваги і недоліки прямих іноземних інвестицій

Враховуючи як позитивні, так і негативні сторони прямих іноземних інвестицій, доцільно зазначити, що поступове відкриття української економіки, її інтеграція у світові процеси і структури вимагатимуть тривалого часу і повинні здійснюватись поетапно, в міру визрівання відповідних внутрішніх та зовнішніх передумов, зокрема повинен бути механізм контролю за поглинанням національних фірм зарубіжними інвесторами, існувати чіткий поділ залучених іноземних інвестицій на заохочувані, обмежені і ті, що забороняються [5].

В контексті висвітлення даної проблематики, слід звернути увагу на те, що початок війни, падіння внутрішнього попиту, поява труднощів щодо забезпечення виробництва, різко скоротило обсяги прямих іноземних інвестицій в країну. У свою чургу, конфлікт вніс корективи у державну політику, де зміна правил і умов інвестування негативно вплинуло на інтерес іноземних інвесторів розглядати Україну як інвестиційний проект [4].

З іншої сторони, ряд експертів стверджують, вагомішою причиною таких негативних тенденцій є недосконалість судової системи, корупція, нестабільність валютної та фінансової системи, а військовий конфлікт з Росією відносять на другий план.

Зокрема, підтвердженням рівня конкурентоспроможності України на світовому ринку та виділення основних негативних факторів розвитку економіки є дані Всесвітнього економічного форуму в Давосі. Так, Україна у 2016р. зайняла 85 місце серед 138 країн, а у 2015р. – 79 місце серед 140. Які саме фактори вплинули на дану ситуацію (рис. 3).

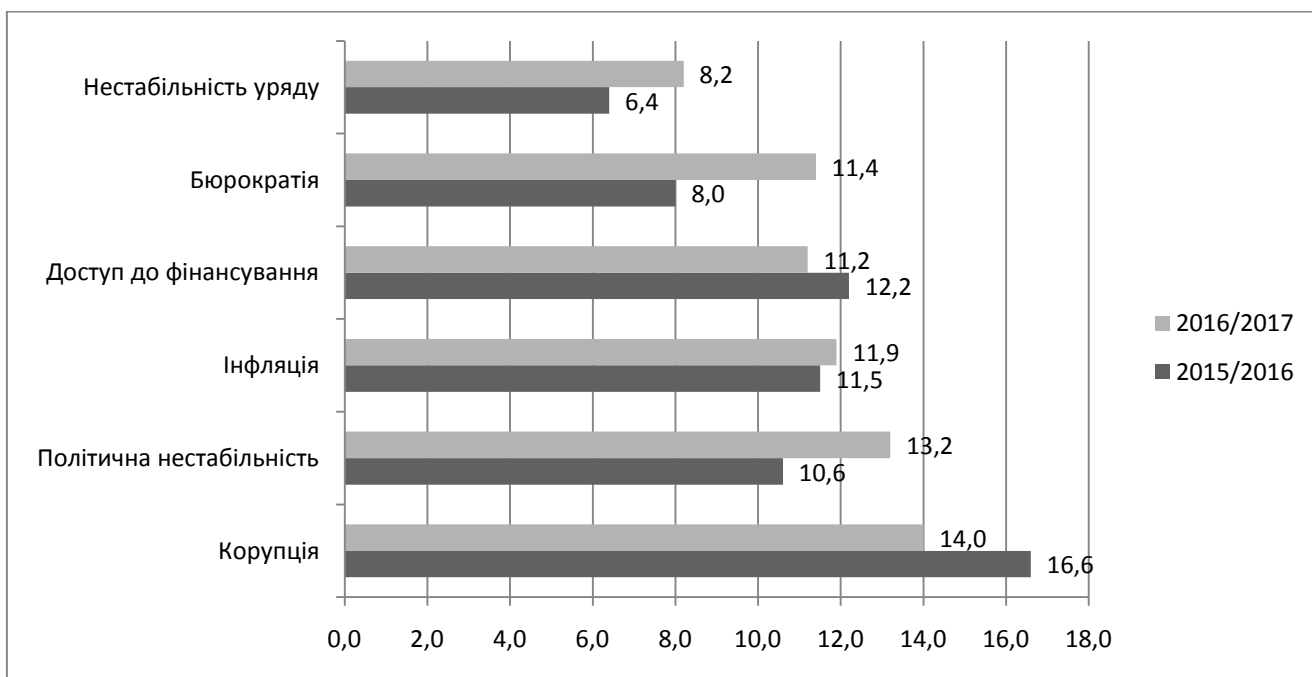

Рис. 3. Негативні фактори впливу на економіку за даними Всесвітнього економічного форуму за 2015/2016-2016/2017 рр.

Джерело: розроблено автором на основі [1,2]

Вагомими факторами негативного впливу на економіку, так і на інвестиційну привабливість України залишаються корупція, хоча у 2016-2017рр. за бальним оцінюванням даний показник скоротився на 2,6 пункти. Немаловажною причиною кризової ситуації в державі є політична нестабільність, яка посилила свої позиції з 10,6 до 13,2 бали у 2016-2017рр. Зокрема, інфляція, доступ до фінансування, бюрократія, нестабільність уряду збільшили свій вплив на ефективне функціонування економіки України. Доцільно зазначити, що в Україні судова реформа перебуває в затяжному процесі її реалізації, недосконалість системи захисту майнових прав та приватної власності, відсутність дієвих механізмів співпраці приватного підприємництва і держави в напрямі в інвестиційної політики, здійснюється порушення прав інтелектуальної власності, податки не виконують стимулюючої функції для інвестування, неефективне антимонопольне законодавство та ряд інших причин як є очевидними, але не відбувається реальне і ефективне їх усунення.

Активізація інвестиційної діяльності є важливою передумовою економічного зростання. В сучасних умовах інвестиції відіграють важливу роль як засіб виходу з економічної кризи, оскільки сприяють структурним зрушенням в економіці, забезпеченню технічного і технологічного прогресу, підвищенню якісних показників господарської діяльності [3, с.195].

Хоча, доцільно прослідкувати здійснені урядом України заходів щодо стимулювання даної ситуації:

- скорочення дозволів, скорочення видів діяльності, що підлягають ліцензуванню, митних і валютних обмежень, а також переведення дозволів в електронну форму;

- прийняття Закону України «Про стимулювання інвестиційної діяльності у пріоритетних галузях економіки з метою створення нових робочих місць»;

– прийнято Закон України № 1390-VIII "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій".

– підписано Угоду між Урядом України та Організацією економічного співробітництва та розвитку щодо приєднання до Декларації про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства, відповідних Рекомендацій та процедурних Рішень Ради Організації економічного співробітництва та розвитку.

– створено більш ефективні механізми для співробітництва між державою і територіальними громадами (державними партнерами) та приватними партнерами в рамках державно-приватного партнерства (Верховною Радою України 24.11.2015р. прийнято Закон України "Про внесення змін до деяких законів України щодо усунення регуляторних бар'єрів для розвитку державно-приватного партнерства та стимулювання інвестицій в Україні");

– Указом Президента України від 29 серпня 2016 року № 365/2016 затверджено положення про Національну інвестиційну раду.

– відповідно до Податкового кодексу України: прибуток, отриманий від реалізації інвестиційних проектів суб'єктами господарювання, які реалізують інвестиційні проекти у пріоритетних галузях економіки, оподатковуються за такою ставкою: з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2017 року включно - 0%; з 1 січня 2018 року до 31 грудня 2022 року включно - 8%; з 1 січня 2023 року - 16%;

– тимчасово звільняються від оподаткування ввізним митом при ввозі на митну територію України та поміщенні у митний режим імпорту: до 1 січня 2018 р. - обкладання (приладдя) та комплектуючі вироби до нього, які ввозяться суб'єктами господарювання виключно для реалізації інвестиційних проектів, призначені для застосування у технологічному процесі, за умови, що такі товари: не є підакцизними; виготовлені протягом не більше трьох

років до моменту державної реєстрації інвестиційного проекту та не були у використанні; не виробляються в Україні та не мають аналогів в Україні.

– продовжується робота по реалізації Закону України "Про індустріальні парки".

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямі. В процесі дослідження сучасного стану та динаміки прямих іноземних інвестицій, та висвітливши двозначний вплив іноземного інвестування на економіку України, можна констатувати, що все ж таки реалізація іноземних проектів породжує позитивні рушійні процеси, а негативні наслідки чітко ефективно повинні регулюватися і контролюватися з боку держави. Зокрема, удосконалення і спрощення процедур для втілення іноземного інвестування, чіткі і зрозумілі правила, дотримання норм українського та міжнародного законодавства, виконання взятих зобов'язань, наявність чіткої відповідальності сторін є запорукою ефективної реалізації інвестиційного проекту. Однак, для вирішення ключових проблем, які існують в економічно-політичному середовищі України повинні вирішуватися глобально, а не у формальному форматі.

Список використаних джерел

1. Звіт Всесвітнього економічного форуму 2016-2017. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2016-2017.pdf
2. Звіт Всесвітнього економічного форуму 2015-2016.– [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/gcr/2015-2016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf
3. Кадеєва І. В. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні / І. В. Кадеєва // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. – 2014. – Вип. 14. – С. 193–199.

4. Коваленко О. В. Пріоритетні напрямки іноземного інвестування в Україні / О. В. Коваленко, К. Тимофєєва. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_1_078.pdf.

5. Кудрик Г. П. Роль іноземних інвестицій у фінансуванні інноваційного процесу в Україні [Електронний ресурс] Інтелект–портал. – Режим доступу: <http://nauka.zinet.info/1/kudrik.php>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua